

V životě člověka má řeč, jazyk, důležitou a nezastupitelnou funkci. Slouží k vzájemné komunikaci a dorozumívání mezi lidmi, je prostředkem k vyjadřování pocitů, myšlenek a představ, názorů a postojů, umožňuje poznání a myšlení. „ Vývoj komunikačních schopností patří k nejpozoruhodnějším procesům v lidském životě. Probíhá ve stádiích, mezi nimiž jsou jen nevýrazné hranice, které nejsou u všech jedinců přesně ohraničené. U zdravého průměrného dítěte nastupují stádia s určitou variabilitou. Žádné stádium však nemůže dítě vynechat, rozdíl může být jen v jejich trvání“ (prof.Lechta,1995). Tzn., že každý člověk řečově „dozrává“jinak. Jedno dítě se již v ranném věku bez problémů domluví, jiné se zlobí, že okolí jeho komunikaci nerozumí.

U dětí, která přicházejí do MŠ, není ještě vývoj řeči ukončený, i když již většina umí své myšlenky docela dobře obsahově i formálně vyjádřit. Problém je však často v kvalitě jejich řeči, která se projevuje se nesprávnou výslovností některých obtížnějších hlásek, popř. i nesprávným gramatickým projevem. Pokud je dítě zdravé a nejsou překážkou problémy fyziologické, není třeba se v nejmladším věku znepokojovat, většina hlásek postupně při správném mluvním vzoru okolí a dostatečné komunikaci s dítětem dozraje a „naskočí“. Pokud se tak nestane do 4-5let a je řečových vad více, potřebuje dítě speciální péči logopeda, protože později v ZŠ má pak problém se čtením a psaním.

Protože děti s narušenými komunikačními dovednostmi v posledních letech stále přibývalo a odcházely nám s těmito problémy i do školy, rozhodli jsme se to řešit logopedickou péčí přímo v MŠ. Zbudovali jsem logopedický koutek s velkým zrcadlem, protože to je důležitá pomůcka, aby dítě i vidělo, jak má tu pusinku „špulit“ a kam strkat jazýček, logopedickými pomůckami, nezbytnými publikacemi a obrazovým materiálem. A to hlavní, podařilo se nám získat zkušenou logopedku, paní Reginu Müllerovou, která se touto problematikou celý život jako pedagog ve speciálních školských zařízeních zabývala a hlavně jsou za ní vidět výsledky. Při své práci pracuje s řadou logopedických publikací, ze kterých čerpá ona, ale i my při naší pedagogické práci (Hrajeme si s řečí, Zlomíš si jazýček?,Řehoři, řekni „Ř“!, Barevná písmena , Hrajeme si s řečí aj..) a které jsou velkým pomocníkem při procvičování a upevňování již vyvozených hlásek. Věnuje se nám jednou týdně odpoledne téměř po celý školní rok. Je zajištěna pravidelnost, vypsán vždy aktuální rozvrh, jak budou děti chodit, aby si mohli rodiče zajistit svou účast. Ta je dobrá proto, aby viděli, jak se to dělá a jak mají potom s dítětem doma procvičovat, protože fáze procvičování a upevňování je nejdůležitější, aby dítě později hlásku správně používalo i ve spontánní řeči. Jestliže se „necvičí“, což paní logopedka vždycky pozná, hláska lehce sklouzne k původní zafixované špatné výslovnosti. Lepší je, když dítě hlásku neumí a nahrazuje ji jinou, která se pak odstraní, než když ji má nesprávně naučenou, to se potom hůře odstraňuje a přeučuje. Každé dítě je jiné a na každého platí něco jiného, tam nastupuje právě letitá zkušenost paní Mullerové, aby „vyhmátla“, jak to půjde u koho nejlépe (někdo si např. pomůže substituční, tj.pomocnou hláskou, jiný dřív rozkmitá jazyk). U většiny dětí se to povede, někomu stačí jen pár sezení a jazyk s pusinou si dá hned říct, stačí je jen lehce nasměrovat. U jiného je to celoroční dřina a pár jedinců si ten svůj jazykový problém nese dál. I pak je však možnost ještě pokračovat a „dozrát“ (i ZŠ mají spec. logopedku). Musí se však chtít, bez důslednosti v MŠ a zejména ze strany rodičů v procvičování a hlídání správné výslovnosti to lehce sklouzává opět do špatných poloh a veškerá práce s vyvozováním je vniveč. V péči paní logopedky jsou převážně předškoláci, když se uvolní místo, doplní se mladšími s více vadami. Pokud rodiče jezdí na logopedii jinam (PPP v Blansku nebo v Boskovicích nebo Poliklinika v Blansku),zůstávají v péči svých logopedů. V každém případě si v MŠ hlídáme, aby děti s vadami výslovnosti měly před vstupem do ZŠ odbornou logopedickou péči.

Tato oblast se odráží i ve výchovně vzdělávací práci naší MŠ. Paní logopedka vyvozuje správné hlásky a procvičuje je ve slovech a slovních spojeních, na ostatní činnosti, které jsou úzce spojené s komunikačními dovednostmi dítěte již nezbývá čas. Těmto činnostem se věnujeme při práci s dětmi i my, učitelky. Zaměřujeme se na prevenci vzniku řečových vad dětí a vytváření podmínek pro jejich správný rozvoj. Motivujeme je nenásilnou formou k aktivizujícím herním činnostem, které

vedou k rozvoji hrubé a jemné motoriky (pohybové a taneční aktivity, puzzle, různé skládačky, mosaiky, konstruktivní stavebnice, tématicky zaměřené omalovánky a grafické listy apod.), ke správným mluvním návykům a rozvoji jejich komunikační schopnosti (s využitím tématických obrázků a obr. souborů – hry se slovy, poznávání hlásek, poslech pohádek a příběhů, dramatickou výchovou s aktivní účastí dětí), k rozvoji smyslového vnímání (sluchové hry, rytmizace a melodizace - využívání Orf. rytmických nástrojů, časté zařazování hudebních činností s aktivní účastí dětí, využití audiovizuálních pomůcek – s televizí a videem zacházíme však velmi sporadicky). Zařazujeme také logopedické chvílky k procvičování hybnosti rtů a jazyka (artikulační cvičení a gymnastiku mluvidel), děti se učí správně dýchat (fáze nádechu a výdechu při řeči – přirozeně při zpěvu – často s nimi zpíváme). Důležitý je vždy mluvní vzor učitelky a vůbec dospělých z okolí dítěte. Nezbytnou součástí je i rozvoj obsahové stránky řeči, která je základem myšlení. Při každé příležitosti rozvíjíme u dětí slovní zásobu a přiměřené vyjadřovací schopnosti (často zjišťujeme, že dítě nezná základní pojmy, o kterých si myslíme, že jsou zcela samozřejmě známé nám dospělým).

Víme, že problém dětí a vadami řeči trápí rodiče i prarodiče, chtěli by jim podle svého nejlepšího vědomí a svědomí pomoci, ale někdy se udělá víc chyb jak užítku, když se hláska špatně naučí a takto zafixuje. Je lepší se obrátit na odborníky a nechat se jimi vést. Jako výborný doplněk doporučujeme poslední publikaci známé logopedky paní Bohdany Pávkové „ HRAJEME SI S ŘEČÍ – aby moje dítě správně mluvilo“. Je velice zdařilá a najdete tam všechno potřebné k procvičování hlásek a obohacování slovní zásoby včetně rad pro rodiče. K nahlédnutí je v MŠ, kde s ní také při logopedii pracujeme.

Na závěr nezbyvá než citovat jednoho z průkopníků logopedické péče u nás prof.doktora Miloše Sováka: „Vše souvisí navzájem – pohyb a slovo mluvené, slovo a rytmus, pohyb, rytmus a hudba, hudba, zpěv a řeč. Proto se v MŠ intenzivně pěstují všechny druhy smyslové výchovy spolu s výchovou poznávacích schopností“. Takže rada pro všechny, kteří mají co do činění s malými dětmi: Mluvte s nimi, hrajte si, zpívejte a hýbejte se! A než se pustíme do studia cizích řečí, snažme se dobře zvládnout tu naši mateřskou.

Naděžda Blažková